פרק תשיעי - הכותב לאשתו

משנה

משנתינו עוסקת בבעל הרוצה לוותר על הזכויות שיש לו בנכסי מלוג של אשתו, באיזה לשון מועיל סילוקו מהם: **הַכּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ, דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי** [–לא יהיה לי] **בִּנְכָסַיִךְ, אף שכתב לה כן, מכל** מקום **חֲרֵי זֶה אוֹכֵל פֵּירוֹת** נכסיה **בָּחַיֶּיהָ, וכמו כן אִם מֵתָה, הרי הוּא יוֹרְשָׁהּ.** מבררת המשנה: **אִם כֵּן הדין, לָמָּה כָּתַב לָהּ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ,** כלומר, מה התועלת באמירה זו, **שֶׁאִם מָכְרָה** האשה את נכסיה לאדם אחר **וְכן אם נָתְנָה** האשה במתנה את נכסיה לאדם אחר, הרי הקנין **קַיָּים,** והבעל אינו יכול לבטל את הקנין.

ואם **כָּתַב לָהּ** הבעל **דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבְפֵירוֹתַיִךְ, חֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל מִפֵּירוֹת** הנכסים **בָּחַיֶּיהָ,** שכן ויתר לה במפורש על זכות זו. **וּמכל** מקום **אִם מֵתָה יוֹרְשָׁהּ,** משום שזכות זו לא נכללה בלשון הויתור. **רַבִּי יְהוּדָה** חולק **וְאוֹמֵר,** אף אם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן **לְעוֹלָם הוּא אוֹכֵל** את **פֵּירֵי הַפֵּירוֹת** של נכסיה, כלומר, אם מכרה פירות שגדלו בקרקעה וקנתה בדמיהם קרקע, הבעל אוכל את פירות אותה קרקע. ואינו מסתלק גם מפירי הפירות, **עַד שֶׁיִּכְתּוֹב לָהּ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבְפֵירוֹתַיִךְ וּבְפֵירֵי פֵּירוֹתַיִךְ עַד עוֹלָם.**

ואם **כָּתַב לָהּ** הבעל, **דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבְפֵירוֹתַיִךְ וּבְפֵירֵי פֵּירוֹתַיִךְ בָּחַיֶּיךָ וּבְמוֹתֵךְ,** הרי נסתלק במפורש מכל זכויותיו בנכסיה, בין לענין אכילת הפירות, ובין לענין הירושה, ולכן **אֵינוֹ אוֹכֵל פֵּירוֹת** ופירי פירות **בָּחַיֶּיהָ,** ואף **אִם מֵתָה** האשה בחייו **אֵינוֹ יוֹרְשָׁהּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל** חולק **וְאוֹמֵר,** אף אם כתב לה הבעל דין ודברים אין לי בנכסיך וכו' בחייך ובמותך, **אִם מֵתָה** בחייו **יְרָשָׁתָהּ,** מכיון שדין זה שהבעל יורש את אשתו הוא מן התורה, ואינו יכול להתנות שלא יירש את נכסיה, **מִפְּנֵי שֶׁמַּתָּנָה עַל מָה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה,** דהיינו על ירושת הבעל את אשתו שהיא מדין תורה, **וְכָל הַמַּתָּנָה עַל מָה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה הֲנָאוֹ בָּטֵל.**

* * *

גמרא

רבי חייא שנה בברייתא את הדין האמור במשנתינו בנוסח שונה במקצת: **תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא, 'הָאוֹמֵר' לְאִשְׁתּוֹ,** שאף אם לא עשה קנין ולא כתב לה כך, הרי הוא מסתלק מנכסיה באמירה בלבד.

* * *

הגמרא מקשה על מה ששנינו במשנה שהבעל יכול לוותר על זכויותיו בנכסי מלוג של אשתו: **וְכִי כָּתַב לָהּ הָכִי** – ואם כתב לה לשון דין ודברים אין לי בנכסיך, **מַאי חָזֵי** – מה בכך, מדוע מועילה לשון זו שאם מכרה ונתנה קיים, **וְהָתַנְיָא** – והרי שנינו בברייתא, לענין שדה של שותפים, **הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ** השותף עמו בשדה **דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עַל שָׂדֶה זוֹ, וְכן** אם אמר **אם** אמר **לו אֵין לִי עָסָק בָּהּ, וְכן** אם אמר לו **יָדִי מְסוּלֶּקֶת הַיֶּמֶנָּה** – מהשדה, **לֹא אָמַר כְּלוּם,** משום שאין בלשונות אלו משמעות שנותן לו את חלקו בשדה במתנה, אלא לשון תפילה, ולכן לא אביד את זכותו בשדה. ואם כן קשה מדוע פסקה המשנה שהאומר 'דין ודברים אין לי בנכסיך' הסתלק מזכויותיו בנכסיה.

מתרצת הגמרא: **אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי** – אמרו בבית מדרשו של רבי ינאי, אכן כשאדם רוצה להעביר חפץ שלו לחברו צריך לתיתו בלשון מתנה, אך משנתינו עוסקת **בְּכוֹתֵב לָהּ** דין ודברים אין לי בנכסיך **וְעוֹדָהּ אֲרוּסָה** – כשהיא רק מאורסת לו, לפני שזכה בנכסים, שכיון שעדיין לא זכה בהם, אינו צריך לשון מתנה ויכול להתנות שלא יזכה בנכסיה בעתיד. והטעם לדין זה, הוא **כְּדְרַב כַּהֲנָא, דְּאָמַר רַב כַּהֲנָא נַחֲלָה הַבָּאָה לְאָדָם מִמָּקוֹם אַחֵר,** כלומר, שלא באה ירושה מאבותיו אלא על ידי מעשיו, כגון נחלת אשתו, שעל ידי נישואיו תיקנו חכמים שיירש את נכסיה, ואינה בירושת אבותיו, **אָדָם מַתָּנָה עָלֶיהָ** – יכול אדם להתנות **שֶׁלֹּא יִרָשֶׁנָּה** ומחילתו מועילה. ומועיל תנאי לעקור את נחלתו העתידה לבא, והיינו מכיון שחכמים תיקנו תקנה זו לטובתו יכול הוא להתנות שלא לקבלה ואף כאן יכול הוא להתנות שלא לקבל את הזכויות שתיקנו לו חכמים בנכסי אשתו, **וְכִדְרַב** – ודין זה הוא כדברי רבא, **דְּאָמַר רָבָא, הָאוֹמֵר אִי אֶפְשִׁי** – איני רוצה **בְּתַקָּנַת חֲכָמִים** שתיקנו לטובתי **כְּגוֹן זוֹ** [שהגמרא תביא בסמוך], **שׁוֹמְעִין לוֹ** ומקיימים את דבריו, מכיון שחכמים תיקנו את התקנה לטובתו, ואם הוא אומר שאין זו טובתו יכול להתנות עליה ולבטלה.

מבארת הגמרא: **מַאי כְּגוֹן זוֹ** – לאיזה תקנת חכמים התייחס רבא באומרו כגון זו. **כְּדְרַב הוּנָא אָמַר רַב** – כוונתו היתה לדברי רב הונא בשם רב, **דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב,** אף שתיקנו חכמים שהבעל חייב במזונות אשתו, והיא חייבת לתת לו את שכר מעשה ידיה, מכל מקום **יְכוֹלָה אִשָּׁה שֶׁתֹּאמַר לְכַעֲלָה אֵינִי נִיזּוֹנֶת** – איני רוצה לקבל ממך את מזונותי, **וְאֵינִי עוֹשָׂה** – ואיני נותנת לך שכר פעולותי. ועל כך אמר רבא, שכל מקום שנתקנה תקנה לטובת האדם יכול לומר שאינו רוצה בטובה זו ומתבטלת תקנת חכמים.

מקשה הגמרא: **אִי הָכִי** – אם כן, שהטעם שמועילה אמירת דין ודברים אין לי בנכסיך כיון שזכות זו היא תקנת חכמים שתיקנו לטובתו, מדוע העמיד רבי ינאי את משנתינו דווקא במקרה שכתב לה בעודה ארוסה, הרי **אֲפִילּוּ** אם כתב לה לשון זו בעודה **נְשׂוּאָה, נַמִּי** – גם כן ראוי שיוכל הבעל למחול על זכותו בנכסים. מתרצת הגמרא: **אָמַר אַבָּיֵי,** באופן שהיא כבר **נְשׂוּאָה, יָדוֹ** של הבעל בנכסי אשתו נחשבת **כְּיָדָהּ** של האשה, והרי הוא כשותף בנכסיה, ואם בא לוותר על זכותו, הרי הוא צריך להוציא זאת מרשותו בלשון מתנה ולא בלשון ויתור.

רבא מביא את התירוץ בנוסח אחר: **רָבָא אָמַר,** באשה שהיא כבר נשואה **יָדוֹ** של הבעל **עֲדִיפָא מִיָּדָהּ.** מבארת הגמרא: **הַנַּפָּקָא מִינָּהּ** בין אביי לרבא אינה נוגעת לסוגייתנו, אלא **לְעִנְיַן שׁוֹמֶרֶת יָבָם** – אשה שמת בעלה ללא זרע, וממתינה לייבום.

* * *

בתחילת הסוגיא הובאה ברייתא האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו, ואין לי עסק בה, וידי מסולקת הימנה, לא אמר כלום, ולא איבד את זכותו בשדה. הגמרא מביאה דיון בענין זה: **אִיבַּעְיָא לְהוּ** – נסתפקו בני הישיבה, **קָנוּ מִיָּדוֹ** – אם עשה השותף גם קנין סודר [חליפין] ולא רק אמר לחבירו דין ודברים אין לי בשדה זו, **מַהוּ** הדין, האם אנו אומרים שבמעשה הקנין נתבטן רק לחזק את מה שאמר, וממילא לא יועיל הקנין כשם שהאמירה לא מועילה, או שכוונתו במעשה הקנין להקנות את גוף הקרקע לחבירו, וממילא יועיל הקנין.

הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בספק זה: **אָמַר רַב יוֹסֵף, מִדִּין וּדְבָרִים קָנוּ מִיָּדוֹ** – הקנין לא נעשה אלא על הדברים שדברו ביניהם מתחילה היינו דין ודברים אין לי בקרקע זו, ומכיון שלא היה דיבור טוב, לא מועיל קנינו. **רַב נַחְמָן אָמַר, מִגּוֹפָהּ שֶׁל קַרְקַע קָנוּ מִיָּדוֹ** – כלומר, נתבטן להקנות את גוף הקרקע במתנה לחבירו, ומועיל קנינו. **אָמַר אַבָּיֵי, מִכְּתַבְּרָא מִילְּתָא דְּרַב יוֹסֵף** – מסתבר לומר כדברי רב יוסף, שאין לקנין תוקף

בְּעוֹרֵר – שכאשר בא חבירו להחזיק בשדה, מיד ערער עליו בעל הקרקע שלא היתה כוונתו ליתן לו את השדה במתנה, אלא שכוונתו היתה רק לסלק את עצמו מדין ודברים על שדה זו, שלא לריב עמו, **אֲבָל בְּעוֹמֵד** – ששתק יום או יומיים, אחר שהחזיק חבירו בשדה ורק אחרי כן ערער ואמר שלא היתה כוונתו ליתן את השדה במתנה, מסתבר כרב נחמן שמגופה של קרקע קנו מידו – שהתכוין להקנות לו גופה של קרקע, אלא שאחר כך התחרט ולמדוהו אחרים לטעון כן כדי שיחזור בו, אך באמת כוונתו היתה ליתן את השדה במתנה ונקנית למקבל ואינו יכול לחזור בו.

הגמרא פוסקת את ההלכה: **אָמַר אַמֵּימַר, הִלְכְתָא** – ההלכה היא, שבאופן שעשה קנין, **מְגוּפָהּ שֶׁל קַרְקַע קָנוּ מִידוֹ.**

אָמַר לֵיהּ רַב אַשֵׁי לַאֲמֵימַר, באיזה אופן פסקת כן, האם **בְּעוֹרֵר, אוֹ בְּעוֹמֵד. הֵשִׁיבוֹ אֲמֵימַר בְּשֹׁאלָה, לְמַאי נַפְקָא מִינָּהּ** – מה החילוק בין עורר לעומד. **הֵשִׁיבוֹ רַב אַשִׁי, לְרַבָּךְ יוֹסֵף** – על פי דעת רב יוסף כפי שביארו אביי שאם בעל הקרקע מערער מיד הקנין בטל, ואילו בשותק הקנין חל.

אמימר משיב לרב אשי: **אָמַר לֵיהּ, לֹא שָׁמַעְתָּ לִי** – לא שמעתי דברים אלו של אביי שחילק בין עורר לעומד, **כְּלוֹמַר, לֹא סְבִירָא לִי** – שאיני רוצה לשמוע כן, לפי שאיני סובר חילוק זה, אלא בכל אופן יש לומר שכוונתו לקנין.

* * *

שנינו במשנה: הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך, הרי זה אוכל פירות בחייה, ואם מתה יורשה, **אִם כֵּן לָמָּה כָּתַב לָהּ וְכוּ'** דין ודברים אין לי בנכסיך, שאם מכרה ונתנה קיים, שואלת הגמרא: **וְתֵימָא לֵיהּ** – שתאמר האשה לבעלה, **מִכָּל מִילֵּי סָלְקָה נַפְשָׁךְ** – סילקת עצמך מכל הזכויות המגיעות לך בנכסים, כלומר, מאחר שנתבאר במשנה שעל ידי לשון 'דין ודברים אין לי בנכסיך' מסתלקת זכותו לבטל את המכירה והנתינה של אשתו, מדוע שלא יועיל הסילוק אף לענין שאר זכויות.

משיבה הגמרא: **אָמַר אַבָּיֵי**, כלל הוא בידינו **יַד בַּעַל הַשָּׁטָר עַל הַתַּחְתּוֹנָה**, היינו שכל הבא להוציא מחבירו ממון שמוחזק בו על ידי שממציא לו שטר שכתוב בו שחייב לו, אינו יכול לתבוע אלא מה שמפורש בשטר לפי שהשני מוחזק בנכסים, ואם השטר סתום יש לדחותו שיגבה הדבר הכי פחות שניתן לפרש במשמעות השטר. ואף כאן חכמים תיקנו לבעל שלש דברים, אכילת פירות בחייה. לירש את הנכסים לאחר מותה. ושאם מכרה, בטל המכר. וכיון שלא פירש ממה מסלק עצמו מנכסיה, יכול הבעל לטעון שלא היתה כוונתו לסלק עצמו אלא מהזכות הפחותה שיש לו, דהיינו שלא יוכל לעכב אם תמכור או תתן נכסיה לאחר.

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא מִפֵּירֵי** – שמא נאמר שכוונת הבעל היתה לסלק עצמו מזכות אכילת פירות נכסיה, שכן זכות זו היא הפחותה שאינה בגוף הקרקע, מה שאין כן זכות עיכוב המכירה שהיא בגוף הקרקע, שהרי אם תמכור מפסיד הוא את גוף הקרקע שהיה ראוי לירש אם תמות בחייו, יש לומר שמזכות זו לא סילק עצמו ואינה יכולה למכור נכסיה ויורשם לאחר מיתתה.

משיבה הגמרא: **אָמַר אַבָּיֵי**, משל הוא בפי הבריות **בּוֹצִינָא טָבָא מְקָרָא** – דלעת קטנה עכשיו טובה לאדם יותר מאשר להמתין לקבל דלעת גדולה לאחר זמן, לפי שאינו יודע מה ילד יום ואולי לא תשאר כלל. וכמו כן בנידוננו, הבעל מעדיף את זכות אכילת הפירות שיש לו בנכסים כעת מזכותו בעיכוב המכירה שאינו אלא אם תמכור, ושמא לא תמכור כלל.

הגמרא ממשיכה לשאול: **וְאֵימָא** – נאמר שלא סילק עצמו מזכות עיכוב המכירה אלא **מִזְּכוּת הִירּוּשָּׁה**, שהרי זכות זו היא פחותה מזכותו בעיכוב המכירה, שהרי אם יסלק זכותו מעיכוב המכירה והיא תמכור את הנכסים, יפסיד אף את זכות הפירות שיש לו בנכסים כעת, אך זכות הירושה אינה אלא לאחר מיתתה, ושמא לא תמות בחייו.

משיבה הגמרא: **אָמַר אַבָּיֵי, מִיתָּה שְׁכִיחָא** – מיתה היא דבר מצוי יותר בנשים, ואילו **מְכִירָה** של נכסי מלוג **לֹא שְׁכִיחָא**, לפי שאין האשה רוצה למכור נכסי בית אביה, **וְכִי מְסַלֵּיק אִינִישׁ נַפְשֵׁיהּ** – ובאשר מסלק אדם עצמו מזכויותיו בנכסים, הרי הוא מסתלק **מַפֵּילְתָא דְּלֹא שְׁכִיחָא, אַף מַפֵּילְתָא דִּשְׁכִיחָא לֹא מְסַלֵּיק אִינִישׁ נַפְשֵׁיהּ**, ולכך אנו נוקטים שאינו מסלק עצמו אלא מזכותו בעיכוב המכירה משום שמכירה היא דבר שאינו מצוי, ולא מזכותו לירש אותה אם תמות בחייו שהוא דבר המצוי.

תירוץ נוסף לקושיא הראשונה: **רַב אַשֵׁי אָמַר**, הטעם שמסלק עצמו רק מזכותו במכירה הוא משום שכן היא משמעות לשונו, שהרי מהלשון **בְּנָכְסַיִךְ**, משמע דווקא מהזכויות שבגוף הנכסים הוא מוותר על זכותו, **וְלֹא בְּפֵירוֹתַיִךְ** – ואינו מסלק עצמו מזכותו באכילת הפירות, וכמו כן יש לדייק מהלשון **בְּנָכְסַיִךְ** שדווקא בעוד הנכסים של האשה, דהיינו בחייה, הוא מוותר על זכותו, **וְלֹא לְאַחַר מִיתָה**, ולכך אינו מסלק עצמו מזכותו בירושתה אלא מזכותו במכירה.

* * *

שנינו במשנה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם הוּא אוֹכֵל פֵּירֵי פֵּירוֹת** עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם. הגמרא מביאה ברייתא המבארת מה הם פירות ומה הם פירי פירות, **תָּנוּ רַבָּנָן, אֵלּוּ הֵן פֵּירוֹת וְאֵלּוּ הֵן פֵּירֵי פֵּירוֹת, הִכְנִיסָה לוֹ** אשתו **קַרְקַע, וְעָשְׂתָה פֵּירוֹת, חֲרֵי הֵן חשובים פֵּירוֹת** נכסיה, **מָכַר** את **הַפֵּירוֹת, וְלָקַח מֵהֶן** – בכסף שקבל תמורתם **קַרְקַע** אחרת **וְעָשְׂתָה פֵּירוֹת, חֲרֵי הֵן פֵּירֵי פֵּירוֹת.**

לדעת רבי יהודה אינו מסלק עצמו מפירי פירות עד שיאמר 'דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם'. הגמרא דנה מהו הלשון העיקרי: **אִיבַּעְיָא לְהוּ**, האם **לְרַבִּי יְהוּדָה** הלשון **פֵּירֵי פֵּירוֹת** הוא **דְּיָקָא**, שבלשון זה בלבד משמע שמסלק עצמו אף מפירי פירות ופירי פירי פירות, ואף אם לא הוסיף 'עד עולם', **אוֹ דִלְמָא עַד עוֹלָם דְּיָקָא**, שבלשון זה בלבד משמע שמסלק עצמו מקרקע זו ומכל הריוח שעתיד לצאת ממנה עד עולם, ואף אם לא הוסיף 'בפירי פירותיהן' די בכך, **אוֹ דִלְמָא** – שמא יש לומר **שְׁתֵּרֵיוֵיהוּ דְּיָקָא** – שתי הלשונות יחד נצרכים, שרק כשאומר שתיהן יחד משמע שכוונתו לסלק עצמו מכל הפירות שיצמחו מהקרקע, אך בלשון אחד מהם בלבד אין משמע כן.

הגמרא שואלת על האפשרות הראשונה: **אִם תְּמָצֵי לוֹמַר** – אם תדקדק ותמצא בצד זה, **שֶׁפֵּירֵי פֵּירוֹת דְּיָקָא**, ואילו הלשון 'עד עולם' אינו בדוקא, אם כן קשה **עַד עוֹלָם** שנכתב במשנה **לָמָּה לִי** מדוע הוצרכה הגמרא להזכירו בדברי רבי יהודה'. מתרצת הגמרא: **הָא קָא מַשְׁמַע לָן** – כוונת המשנה להשמיענו, **בֵּינָן דְּכָתַב לָהּ** הבעל שהוא מסלק עצמו **מִפֵּירֵי פֵּירוֹת**, הרי זה **כְּמַאן דְּכָתַב** – כאילו כתב **לָהּ עַד עוֹלָם דָּמֵי** – כמו שאמר שמסלק עצמו מכל הפירות לעולם, ולכך אינו אוכל כל הפירות שיצאו מקרקע זו ואף פירי פירי פירות, אך אין כוונת המשנה שאמר כן.

הגמרא שואלת על האפשרות השניה: **וְאִם תְּמָצֵי לוֹמַר** – ואם תרצה לומר **שַׁעַד עוֹלָם דְּיָקָא**, אם כן קשה **פֵּירֵי פֵּירוֹת** שנכתב במשנה **לָמָּה לִי**. מתרצת הגמרא: **הָא קָא מַשְׁמַע לָן, שֶׁאַף עַל גַּב דְּכָתַב לָהּ פֵּירֵי פֵּירוֹת**, מכל מקום **אִי כָּתַב לָהּ** גם **עַד עוֹלָם, אִין** – אכן ויתר על זכותו לאכילת פירות עד סוף כל הדורות, אך **אִי לֹא** כתב לה עד עולם אלא פירי פירות בלבד, **לֹא** – אין בלשון זו סילוק אף מפירי פירי פירות.

הגמרא שואלת על האפשרות השלישית: **וְאִם תְּמָצֵי לוֹמַר תַּרְוַיְיהוּ דְּיָקָא** – ואם תאמר ששני הלשונות בדוקא, יש לשאול, **תַּרְתֵּי לָמָּה לִי** – מדוע באמת צריך לומר שתיהן, ואין די באחת מהן. מתרצת הגמרא: **צְרִיכָא** – צריך את שתיהם, משום **דְּאִי כָּתַב לָהּ פֵּירֵי פֵּירוֹת** בלבד **וְלֹא כָּתַב לָהּ עַד עוֹלָם, הָוֶה אָמֵינָא** – הייתי אומר, שדווקא **פֵּירֵי פֵּירוֹת הוּא דִּלֹא אָכֵיל**, משום שסילק עצמו מהם כמו שאמר בפירוש, **אֲבָל פֵּירֵי דְּפֵירֵי פֵּירוֹת אָכֵיל** – פירות היוצאים מהפירי פירות רשאי לאכול לפי שמהם לא סילק עצמו, שהרי לא אמר

המשך בעמוד רא

אלא פירי פירות, **לְהָכִי אִיצְטְרִיךְ** – לכך נצרך גם הלשון **עַד עוֹלָם**, כדי לפרש כוונתו שמסלק עצמו מכל הפירות שיצמחו מהקרקע ואף מפירי פירי פירות. **וְאִי כָּתַב לָהּ עַד עוֹלָם** בלבד **וְלֹא כָּתַב לָהּ פֵּירֵי פֵּירוֹת, הָוֶה אָמֵינָא** שלשון זו שאמר **לְעוֹלָם, אֲפֵירוֹת קָאֵי** – שלשון זה מתייחס לפירות עצמם, שלא יאכלם לא שנה זו ולא בשנה שלאחריה עד עולם, אך לעולם אינו מסלק עצמו מהפירות שיוצאים מהפירות, **לְהָכִי אִיצְטְרִיךְ** שיאמר גם **פֵּירֵי פֵּירוֹת**, שבאופן זה מבוארת כוונתו שמה שאמר עד עולם היינו אף מהפירות שיצמחו מקרקע זו עד עולם.

* * *

הגמרא מביאה עוד ספק בענין: **אִיבַּעְיָא לְהוּ**, אם **כָּתַב לָהּ** הבעל **דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבְפֵירֵי פֵּירוֹת**, אך לא כתב שמסלק עצמו מהפירות עצמם, **מַהוּ שֶׁיֹּאכַל פֵּירוֹת**, האם **מְפֵירֵי פֵּירוֹת** בלבד **סָלִיק נַפְשֵׁיהּ** – סילק עצמו, אך **מְפֵירֵי** – מהפירות עצמם **לֹא סָלִיק נַפְשֵׁיהּ, אוֹ דִלְמָא מִכָּל מִילֵּי סָלִיק נַפְשֵׁיהּ** – שמא נאמר שסילק עצמו מכל דבר שנוגע לפירות, ואם סילק עצמו מהפירי פירות, כל שכן שסילק עצמו מהפירות.

הגמרא תמהה על הספק: **פְּשִׁיטָא דְּמִכָּל מִילֵּי סָלִיק נַפְשֵׁיהּ** – הלא דבר פשוט הוא, שסילק עצמו מכל דבר שנוגע לפירות, **דְּאִי אָמְרַתְּ מְפֵירֵי פֵּירוֹת סָלִיק נַפְשֵׁיהּ** – שאם תאמר שסילק עצמו רק מהזכות לאכול פירי פירות, אך **מְפֵירֵי** – מהפירות עצמם **לֹא סָלִיק נַפְשֵׁיהּ, בֵּיוָן דְּאַבְלִינְהוּ לְפֵירוֹת** – כיון שאכל את הפירות עצמם שהרי לא סילק עצמו מהם, **פֵּירֵי פֵּירוֹת מֵהֵיכָא** – מהיכן יהיו עוד פירי פירות שעליהם אומר שמסלק עצמו מהם, ועל כרחנו נאמר שסילק עצמו אף מהפירות עצמם, ואז שייך לומר שאף אם מכר את הפירות ולקח מהם קרקע, אינו אוכל אף את פירי הפירות.

משיבה הגמרא: **וְלִישַׁנָּתְךָ** – ולשיטתך, **הָא דְּתָנַן** – מה ששנינו במשנתינו, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא אוֹכֵל פֵּירֵי פֵּירוֹת כּוּ'**, עד שיסלק עצמו אף מהפירי פירות, ואף כאן יש להקשות, **בֵּיוָן דְּאַבְלִינְהוּ לְפֵירֵי** – מאחר שאכלה האשה את הפירות, שהרי סילק הבעל עצמו מהם, **פֵּירֵי פֵּירוֹת מֵהֵיכָא** – מהיכן יהיו לו עוד פירי פירות. **אֶלָּא** בהכרח יש לבאר שמדובר **בְּדַשַּׁיְירָא** – שהאשה שיירה מהפירות הראשונים ולא אכלתם, ומכרה אותם ולקחה מהם קרקע, **הָכָא נָמֵי בְּדַשַּׁיְיר** – ואף כאן בשכתב שמסלק עצמו מפירי הפירות ולא מהפירות עצמם מדובר שהשאיר הבעל מהפירות הראשונים וקנה בזה קרקע נוספת, ולפיכך אפשר להסתפק שמא כוונתו שהפירות עצמם יהיו שלו, הגמרא אינה פושטת ספק זה.

* * *

שנינו במשנה: **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כּוּ'** אם מתה יירשנה בעלה, מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה, וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל. הגמרא מביאה פסק הלכה בדין זה: **אָמַר רַב, הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְלֹא מְתַעֲמֵיהּ** – ולא מטעמו. שואלת הגמרא: **מַאי** – מה כוונת רב שהֲלָכָה **כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְלֹא מְתַעֲמֵיהּ, אִילֵּימָא** – אם תאמר שכוונת רב לומר שהֲלָכָה **כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל** בעיקר הדין **דְּאָמַר אִם מֵתָה יְרֵשָׁנָּה**, אך **וְלָאו מִטַּעֲמֵיהּ, דְּאִילּוּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר**, שכל **הַמַּתָּנָה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָּטֵל**, ומטעם זה אמר שאם מתה יירשנה, **וְאִילּוּ רַב סָבַר** שכל שהתנאי הוא בדבר שבממון **תְּנָאוֹ קַיָּים**, ומכל מקום כאן לגבי ירושת הבעל אף הוא מודה שתנאו בטל כרבן שמעון בן גמליאל, משום שלא אמרו שתנאו קיים אלא בהתחייבויות שהן מהתורה, **וְקָסָבַר רב שדין יְרוּשַׁת הַבַּעַל** את אשתו הוא **מִדְּרַבָּנָן, וַחֲכָמִים עָשׂוּ חִיזּוּק לְדִבְרֵיהֶם יוֹתֵר מְשֶׁל תּוֹרָה**, כלומר חכמים החמירו בדברים יותר ממה שהחמירה תורה, ולכך בירושת הבעל שהיא מדרבנן החמירו שתנאו בטל.